

05.10.2022

Niitä oman alan töitä

Heidi Suurkaulio ja Eetu Poso

Kesä 2022 oli noin viikon hellejaksoa lukuun ottamatta viileä, mutta vuodenaikana kesä saa jokaisesta suomalaisesta (pikku)kaupungista parhaat puolet esiin. Vietin (Heidi Suurkaulio) tänä vuonna kesä- ja heinäkuun Mikkelissä työskennellen Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkistossa (Elkassa) korkeakouluharjoittelijana järjestäen Tieto- ja viestintätekniikan ammattilaiset ry:n arkistoa. Tässä tekstissä avaan omia kokemuksiani käytännön arkistotyöstä.

Arkipäivä arkistolla alkaa kello 7.00, kun ensimmäiset työntekijät tulevat paikalle, avaavat ovet, sytyttävät valot ja säätävät ilmanpuhdistimet mukavuussyistä hiljaisemmalle. Stereotypioita myötäillen keskimääräinen työpäivä on rutiininomainen ja yllätyksetön, jopa siinä määrin että allekirjoittanut valitti työkaverilleen ”virikkeiden puutteesta” ja ”sielun kuivumisesta konservointikuntoon” ja testasi kahvitaulla pysykö kaurajogurtti ylösalaisin käännettyssä purkissa – ei pysynyt. Työkaverien mukaan arkistonhoitajan työ vaatiikin tekijältään pitkäjänteisyyttä ja lehmän luonnetta.

Toisaalta työn itsenäisyys ja rutiininomainen luonne ovat myös sen parhaita puolia. Järjestelytyötä on mukava tehdä omassa tahdissa. Ja kun on oppinut sen verran, että ymmärtää mitä on tekemässä, pääsee asiakirjoja lajitellessa helposti tietynasteiseen meditatiiviseen tilaan. Työtä tehdessä voi olla ajatuksissaan. Tietotekniikan liiton asiakirjoja järjestäessäni olen kehittänyt useamman novellinaihion ja pohtinut graduni aihetta sekä muistiorganisaation tuottamia eksistentiaalisia kysymyksiä.

Asiakirjojen mekaaninen lajittelu ja järjestäminen ei toki ole ainoa arkistolla tehtävä työ. Arkiston järjestäjän eli Elkassa työnimikkeeltään tietopalvelusihteerin työnkuvaan kuuluu myös aineiston digitointia, seulomista ja hävittämistä, sekä asiakaspalvelua. Ehkä nihilistisistä luonteestani kertoo se, että mielestäni tyydyttävintä kohta työpäivästä oli, kun pääsi repimään kansioita osiksi pihdeillä ja kierrättämään jätteitä. Pääsin myös arkistomestarin seurassa katsomaan kuinka Ebasilppuri nieli tuhottavia asiakirjoja.

Kaikki arkistoon luovutettu materiaali ei myöskään ole vain siistejä, tarkoin säilytettyjä asiakirjoja. Olin itse innostunut päästessäni käsittelemään vesivahingon kokenutta homeista kansiota. Sen imuroinnissa vetokaapissa suojaruusteet päällä oli ‘sitä jotain’ työn ja tekemisen meininkiä, mitä olin odottanut.

Esimiestäni lainaten arkiston järjestäminen on käsityöammatti, jonka hyvä hallitseminen vaatii keskimäärin viidestä kymmeneen vuoden työkokemuksen. Myös työkaverit kertoivat, kuinka

haluaisivat nykyisellä kokemuksellaan järjestää uusiksi ensimmäisinä vuosinaan järjestämänsä arkistot. Oma kädenjälkeään jälkikäteen katsoessa tunteeseen on helppo samaistua.

Opin näinä kahtena kuukautena, että en ole niin lahjakas arkistonhoitaja, mitä olin ilman kokemusta kuvitellut. Lisäksi opin, että monet arkistossa tehdyt ratkaisut ovat käytännön sanelemia. Mitä siis tulee postmoderneihin arkistontutkimuksen teorioihin, tuntuivat ne nykykokemuksella joko järjettömiltä tai tosilta triviaalilla tavalla. Tai ehkä pääsin käyttämään (hirmu)valtaani ja olin vain niittien irrottamisen ja pöytäkirjojen kaksoiskappaleiden hävittämisen aiheuttaman voimaantumisen tunteen hubriksessa!

Myös minä (Eetu Poso) sain viettää kesän helleviikot ELKAN ilmastoitujen arkistointitilojen suojissa. Itse päädyin arkistointialan harjoitteluun vailla varsinaisia arkistoalan opintoja, joten olin harjoittelun alussa täysi keltanokka. Vahvistan myös harjoittelijatutkparini kommentit toimistotyön rutiininomaisuudesta, sillä The Office-mainen seesteisyys todella oli työpaikalla läsnä (hahmot olivat onneksi paljon siedettävämpiä). Ennen pitkää huomasin aidosti innostuvani uuden arkistokuorman saapumisesta ja uuden niittienpoistajan saaminen tuntui melkein joululta.

Tehtävien perehdytyksessä selvisi miten järjestelmällistä ja tutkittua arkistointityö on. Provenienssiperiaatteiden ja erilaisten arkistointiteorioiden tultua tutuksi olin varma, että itse työ olisi äärimmäisen helppoa; sen kuin vilkaiset (20-sivuisesta) perehdytyslehtiöstä mitä pitää tehdä! Kaikki meni kuitenkin uusiksi, kun kävi ilmi, että aineistot saapuisivat meille vähä vähältä kesän aikana. Emme siis saaneet kunnollista kokonaiskuvaa tavarasta ja arkistointiprojekti pysyi koko kesän ajan hyvin eläväisenä ja alati muuttavana prosessina.

Välillä pelkäsin sekavuuden tunteen johtuvan puhtaasti kesähessujen taitamattomuudesta, mutta työkaverit lohduttivat kertomalla miten vielä kymmenienkin vuosien uran jälkeen joidenkin asiakirjojen loppusijoituspäätökset aiheuttavat päänvaivaa ja tiettyihin asioihin ei varsinaista tarkkaa ohjetta löydy. Tällöin tietopalvelusihteeri pääsee tekemään päätöksiä, jotka vaikuttavat arkistonmuodostamiseen ja ehkä jopa tuovat siihen henkilökohtaisen vivahteen. Tietopalvelusihteeri eli arkistoalan ammattilainen on ainutlaatuisessa asemassa historian tutkimuksen kannalta. Aineistoihin tutustuu väkisinkin niitä lajitellessa ja tässä työvaiheessa saa satoja ideoita erilaisille tutkimuksille. Hyvä kommunikaatioyhteys arkistojen ja yliopistojen välillä on varmasti molempia osapuolia hyödyttävää.

Loppujen lopuksi pidin kuitenkin toimistotyön tasaisen seesteisestä ilmapiiristä. Matalamman tason keskittymistä vaativa skannaus mahdollisti Agatha Christien tuotantoon tutustumisen äänikirjojen muodossa, kun taas varsinaisen lajittelutyön taustameluna toimi erinomaisesti musiikki, soitettuna joko suoratoistopalvelusta tai kuunneltuna harjoittelijatoverin työhuoneesta kaikuvista Nightwish-versioinneista.

Kirjoittajat ovat historian opiskelijoita